

PIRMOJI
KNYGA

Ilgai laukta puota

Kai Bilbas Beginsas iš Begendo pranešė, jog netrukus savo šimtas vienuoliktojo gimtadienio proga nori suruošti nepaprastai puikią puotą, visas Hobitonas tik apie tai ir tekalbėjo.

Bilbas buvo labai turtingas ir labai keistas hobitas, ir jau šešiasdešimt metų (nuo savo garsiojo išnykimo bei netikėto grįžimo) garsėjo kaip visos Grafystės stebuklas*. Turtai, kuriuos Bilbas parsigabeno iš savo kelionių, jau buvo tapę vietine legenda, ir visi hobitai, nepaisydami senolių pasakojimų, šventai tikėjo, jog Begendo kalva pilna tunelių, prikimštų brangenybų. Na, o jei ir visa tai dar nepakankamai apibūdintų jo šlovę, tai reikia prisiminti stebuklingai nesibaigiančią jo jaunystę. Laikas slinko, tačiau jo tėkmė nedarė beveik jokio poveikio misterijai Beginsui. Sulaukęs devyniasdešimties Bilbas atrodė kaip penkiasdešimtmetis, o kai suėjo šimtas, kaimynai pradėjo vadinti Bilbą „gerai išsilaikiusiu“, nors žodis

* Skaityti „Hobitą“.

„nepasikeitęs“ būtų buvęs kur kas tikslesnis. Daugelis lingavo galvas ir galvojo, kad šito jau per daug: ir senatvė nesirodo, ir turtams galo nematyti.

– Ne į gera visa tai, – kalbėjo jie, – tokie stebuklai greitai baigiasi, dievaži!

Bet nelaimės vis nesirodė, o ir Bilbas nešykštėjo kitiems pinigų, todėl daugelis hobitų buvo linkę atleisti už jo keistenybes ir sėkmę. Bilbas lankydavosi pas savo giminaičius (žinoma, tik ne pas Sakvilius-Beginsus) ir turėjo daug atsidavusių gerbėjų iš neturtingų bei nežymių šeimų. Bet tikrieji draugai atsirado tik paaugus jo jaunesiems giminaičiams. Mylimiausias iš jų buvo jaunasis Frodas Beginsas. Kai Bilbui sukako devyniasdešimt devyneri, jis įsūnijo Frodą kaip įpėdinį ir pasikvietė gyventi į Begendą, tuo visiškai sugriaudamas Sakvilių-Beginsų viltis. Taip jau atsitiko, kad Bilbas ir Frodas gimė tą pačią dieną – rugsėjo 22-ąją.

– Frodai, mano berniuk, – kartą pasiūlė Bilbas, – jeigu tu gyventum pas mane, tai galėtume šauniai švęsti savo gimtadienius.

Reikia pasakyti, jog Frodas tuo laiku buvo „pusvyrio“ amžiaus (taip hobitai vadina laikotarpį nuo dvidešimties iki trisdešimt trejų metų).

Nuo tada praėjo dvylika metų, ir visą tą laiką Bilbas su Frodu drauge švęsavo linksmus gimtadienius Begende. Tačiau dabar, tryliką kartą, visi suprato, kad šį rudenį planuojama kažkas ypatinga, nes Bilbas artėjo prie šimto vienuolikos, savotiškai apvalaus ir labai garbingo amžiaus hobitui (senasis Tukas sulaukė tik šimto trisdešimties), o Frodui turėjo sukakti trisdešimt treji – brandos pradžia.

Visi Hobitono ir Krantinės liežuvautojai turėjo darbo, ir gandas apie būsimą įvykį apskriejo visą Grafystę. Bilbo Beginsio istorija ir jo charakteris vėl tapo pagrindiniu pokalbių

objektu, ir senesni hobitai staiga pastebėjo, kad jų prisiminimai vėl įdomūs jaunimui.

Tačiau didžiausią ir atidžiausią auditoriją surinkdavo senasis Hemas Gemdžis, labiau žinomas kaip Gaferas. Jo pasakojimų vieta buvo „Gebenės krūmas“, mažytė smuklė, įsikūrusi prie Krantinės kelio. Gaferas turėjo didelį autoritetą, nes daugiau kaip keturiasdešimt metų prižiūrėjo Begendo sodą, o anksčiau tą patį darbą padėjo atlikti ir senajam Holmenui. Tiesa, dabar, kai Gaferas paseno ir jo sąnariai pasidarė nebelankstūs, beveik visą darbą atlikdavo jo jauniausias sūnus Semas Gemdžis. Ir tėvas, ir sūnus artimai bičiuliavosi su Bilbu ir Frodu. Gemdžiai taip pat gyveno Kalvoje, šalia Begendo.

– Jūs kalbėkit, ką norite, tačiau misteris Bilbas visais atžvilgiais mandagus bei puikiai išauklėtas hobitas, – pareiškė Gaferas. Ir jis nė kiek neperdėjo, nes Bilbas su juo buvo labai mandagus, vadino „ponu Gemdžiu“ ir kiekvienais metais tardavosi dėl daržovių auginimo, nes apie daržoves (ypač apie bulves) Gaferas nusimanė geriausiai iš visų Hobitono ir Krantinės gyventojų (tai jis ir pats mielai pripažindavo).

– Bet ką tu gali pasakyti apie tą Frodą, kuris gyvena kartu su Bilbu? – paklausė senasis Naikas iš Krantinės. – Jo pavardė Beginsas, bet visi žino, kad jis turi dalį Brendibakų kraujo. Niekaip nesuprantu, kodėl kai kurie Hobitono Beginsai ieškosi žmonos Žemgaloje, kurios gyventojai tokie keisti.

– Kaip jie nebus keisti, – įsikišo tėvukas Dvipėdis (artimiausias Gafero kaimynas), – jeigu gyvena ne toje Brendivyno upės pusėje ir, be to, prie pat Amžinojo Miško. Gerą surado vietą, nėra ko sakyti...

– Tavo tiesa, tėvuk, – tarė Gaferas, – nors Žemgalos Brendibakai negyvena prie pat Amžinojo Miško, tačiau hobitai jie iš tikrųjų keisti. Nei iš šio, nei iš to plaukioja valtimis upėje, tiesiog patys bėdos ieško. Tačiau misteris Frodas yra puikus

jaunas hobitas, dabar tokių retai pasitaiko. Be to, jis labai panašus į Bilbą, tiesiog kaip nulieta, ne veltui tėvas irgi buvo Beginsas, kuriam nieko neprikiši, nebent tai, jog jis nuskendo.

– Nuskendo? – nustebė keletas klausytojų. Be abejo, jie buvo girdėję šitą ir kitus gandus apie Frodo tėvą Drogą, tačiau hobitai niekados nepraleidžia progos dar kartą pasiklausyti šeimyninių istorijų.

– Taip kalbama, – paaiškino Gaferas. – Matote: misteris Drogas vedė vargšę Primulę Brendibak, Bilbo pirmos eilės pusseserę, jauniausiąją senojo Tuko anūkę, o pats Drogas buvo jo antros eilės pusbrolis. Taigi Frodas Bilbui yra ir pirmos, ir antros eilės sūnėnas. Na, o Drogas Beginsas po vedybų pasiliko Brendihole su savo uošviu, šeimnininku Gorbadoku, kuris nepaprastai mėgo skaniai pavalgyti. Kartą po tokių pietų Drogas išėjo paplaukioti Brendivynu ir nuskendo kartu su savo žmona, o vargšas Frodas liko našlaitis.

– Aš esu girdėjęs, kad Drogas atsakančiai prisikimšo prieš eidamas plaukioti, todėl valtis ir nuskendo dėl svorio, – tarė senasis Naikas.

– O aš girdėjau, jog Primulė įstūmė Drogą į vandenį, o tas krisdamas kartu nusitempė ir ją, – įsikišo Smėlius, Hobitono malūnininkas.

– Tu, Smėliau, nekalbėk, ko nežinai, – patarė Gaferas, kuris nemėgo malūnininko. – Ten valtyt tokios, kad pačios apsiverčia, be jokio tempimo ar stūmimo. Žodžiu, Frodas liko našlaitis ir, kaip sakoma, įstrigo pas tuos keistus žemgaliečius. O juk ten tiesiog triušynas, daugiau nieko. Savo namuose šeimnininkas Gorbadokas mažiausiai šimtą giminaičių laiko. Reikia pripažinti, kad misteris Bilbas atliko puikų darbą – įkurdino tą vargšą vaikiną tarp padorių hobitų ir nušluostė nosį tiems Sakviliams-Beginsams, kurie tikėjosi apsigyventi Begende dar nuo tada, kai Bilbas dingo ir visi laikė jį mirusiu. O jis staiga

grįžta, iškrausto Sakvilius-Beginsus, be to, dar gyvena ir gyvena, ir nė kiek nesensta, kol galų gale įsitaiso įpėdinį, ir visos Sakvilių-Beginsų viltys nueina šuniui ant uodegos. Taip, atrodo, jie matys Begendą kaip savo ausis.

– Aš girdėjau, kad ten paslėpta nemaža pinigų, – tarė nepažįstamas keliautojas, prekybos reikalais vykštą į Vakarkiemį ir užsukęs čia išgerti stiklinaitės alaus. – Visa kalvos viršūnė prirausta tunelių ir kimšte prikimšta skrynių su auksu, sidabru ir brangakmeniais.

– Tada tu girdėjai daugiau, negu aš galiu papasakoti, – rimtai atitarė Gaferas, – nes nieko nesu girdėjęs apie brangakmenius. Misteris Bilbas, žinoma, pinigų negaili ir jų jam netrūksta, tačiau jokių tunelių Begende nėra. Aš mačiau Bilbo Beginso sugrįžimą, kai buvau dar nesusitupėjęs geltonsnapis, ir Begendą buvo sumanyta parduoti iš varžytinių. Na, o joms įpusėjus kur buvęs, kur nebuvęs prisistatė Bilbas Beginsas su poniu, keletu didelių krepšių ir pora skrynių, jose, aišku, buvo turtai iš svetimų šalių, bet jais jokia būdu negalėtum užpildyti tunelių. Jeigu netikite, galite mano Semo paklausti: jis viską žino, tiesiog eina iš proto dėl senų laikų istorijų. Bilbas pasakoja, o mano kvailėlis klausosi akis išplėtęs. Misteris Beginsas jį ir rašto išmokė, ir kitų kvailysčių.

Štai Semas man sako:

– Elfai ir drakonai!

O aš jam:

– Kopūstai ir bulvės! Ir nekišk savo nosies į svetimus reikalus, nes gali likti be nosies. Tą patį ir jums galiu pakartoti, – įžūliai riktelėjo Gaferas, žvilgtelėjęs į svetimšalį ir malūnininką.

Žinoma, Gaferas nepakeitė savo klausytojų nuomonės. Mat labai jau šventai jie tikėjo pasakiškais Bilbo turtais.

– Aha, bet tu, Gaferai, nepamiršk, kiek Bilbas sugrįžęs aukso prisitempė, – paprieštaravo malūnininkas, išreikšdamas

visų nuomonę. – Jis dažnai keliauja ir visokie svetimšaliai jį lanko: naktį atslenka nykštukai, tas senas burtininkas Gendalfas ir kiti. Gaferai, tu gali sakyti ką nori, bet Begendas yra keista vieta ir jo gyventojai taip pat keisti, ką ir kalbėti.

– O tu taip pat gali sakyti ką nori, nors apie tai žinai ne daugiau kaip apie plaukiojimą upėje, Smėliau, – atkirto net paraudęs iš pykčio Gaferas, – tegu tik visi būna tokie keisti kaip misteris Bilbas ir misteris Frodas. Pavyzdžiui, aš pažįstu vieną tokį, kuris net stiklinaite alaus nepavaišins savo draugo, nors gyventų paaukuotoje oloje. Štai Begende šie dalykai suprantami kitaip. Mano Semas sužinojo, kad į Puotą bus pakviesti visi ir kiekvienas gaus dovanų, įsidėmėk, kiekvienas. Svarbiausia, jog Puota įvyks ne kada nors, o šį mėnesį.

Pasitaikė giedras ir gražus rugsėjis. Praėjus keliui dienų nuo pokalbio smuklėje, pasklido gandas (tikriausiai paskleistas visažinio Semo) apie tai, jog Puotoje numatomi fejerverkai – fejerverkai, kurių Grafystėje nebuvo jau beveik šimtą metų.

Slinko dienos, Puota artėjo ir artėjo. Vieną vakarą į Hobitoną įriedėjo keistas vežimas, prikrautas keistų dėžių, ir sustojo prie Begendo. Vežime sėdėjo svetimšaliai: nykštukai su ilgomis barzdomis ir smailiais gobtuvais. Kai kurie iš jų pasiliko Begende, o kiti greitai vėl išvyko. O antros rugsėjo savaitės pabaigoje, vidury šviesios dienos, per Krantinę nuo Brendivyno tilto pervaziavo kitas vežimas, vadelinijamas keisto senio su aukšta mėlyna skrybėle ir ilgu pilku apsiaustu. Sidabrinis šalikas juosė jo ilgą žilą barzdą, o tankūs antakiai kuokštais kyšojo iš po skrybėlės kraštų. Per visą Hobitoną paskui vežimą paknopstomis bėgo maži hobitukai, iš karto nustatę, kad vežimas yra prikrautas fejerverko raketų. Prie Bilbo paradinių durų senis pradėjo kraustyti vežimą: ten buvo įvairiausių rūšių

ir formų paketų, kiekvienas pažymėtas didele raudona G raide ir elfų runa.

Žinoma, paketai buvo skirti fejerverkui, o žymės ant jo priklausė Gendalfui, Gendalfui Burtininkui, kurio šlovė Grafystėje rėmėsi fejerverkais, šviesomis ir saldžiais dūmais. Iš tikrųjų jo reikalai buvo daug rimtesni ir pavojingesni, bet Grafystės gyventojai apie tai nieko nežinojo ir nenorėjo žinoti. Jiems Gendalfas buvo tik Puotos fejerverkininkas.

– Gendalfas važiuoja, Gendalfas važiuoja! – šaukė mažieji hobitukai, pilni susižavėjimo ir pagarbos, o senasis burtininkas pakėlęs galvą šypsojosi. Gendalfas retai pasirodydavo Hobitone ir niekada ilgai neužtrukdavo, bet mažieji hobitukai jį iškart pažino, nors garsiųjų fejerverkų jau neprisiminė net patys seniausi hobitai.

Kai senis su Bilbu ir keliais nykštukais baigė iškrauti vežimą, Bilbas stovintiems žiopliams išdalijo keletą pinigėlių, tačiau, dideliame visų nusivylimui, niekas negavo nė vienos petardos, nė vienos pliauškytės. Hobitai išsiskirstė liūdnam galvodami, kad Puotos diena niekada neateis.

Tuo tarpu Begendo viduje Bilbas su Gendalfu sėdėjo mažame kambarėlyje prie atviro lango į sodą. Vėlyva popietė buvo skaisti ir rami. Gėlės švytėjo raudonai ir geltonai: žioveiniai, saulėgražos ir nasturtos stiebėsi virš velėna apklotų sienų ir jau lindo pro apskritus langus.

– Kaip puikiai atrodo tavo sodas, – pagyrė Gendalfas.

– Taip, – atsakė Bilbas, – aš labai myliu ir jį, ir savo mieląją Grafystę, tačiau vis dėlto manau, jog man reikia atostogų.

– Vadinasi, darysi taip, kaip nusprendei?

– Žinoma. Aš pažadėjau ir savo žodžio nelaužysiu.

– Na, tada nebėra apie ką kalbėti. Jei nusprendei, tai ir vykdyk, ir aš manau, kad taip bus geriausia tau, o gal ir mums visiems.

– Aš tikiuosi. Bet, šiaip ar taip, esu nusprendęs dar pasi-
linksminti per Puotą ir iškrėsti savo mažytį pokštą.

– Pažiūrėsim, – atsakė Gendalfas.

O kitą dieną prie Begendo atriedėjo dar daugiau vežimų. Kai kas iš hobitų bumbėjo, kad jokie darbai nepatikėti vietiniams. Tačiau kai iš Begendo pasipylė maisto, gėrimų ir prabangių niekučių užsakymai į Hobitoną, Krantinę bei kitas Grafystės vietas, pikti liežuviai buvo priversti nutilti. Visi hobitai pradėjo jaudintis, braukyti dienas kalendoriuje ir laukti paštininko su kvietimais.

Savaime aišku, kvietimai negalėjo vėluoti, todėl Hobitono ir Krantinės paštai buvo užpilti laiškais, o vėliau teko kviestis savanorius pagalbininkus, nes į Begendą plaukė nenutrūkstama srovė laiškų, kuriuose buvo parašyta: „Ačiū, aš būtinai ateisiu.“

Ant Begendo vartų atsirado užrašas: „Ieiti tik Puotos reikalais.“ Tačiau net tie, kurie turėjo Puotos reikalų (kaip jie patys manė), labai retai patekdavo vidun. Bilbas buvo užsiėmęs: rašė kvietimus, žymėjo atsakymus, pakavo dovanas ir dirbo kitus savo darbus, nesusijusius su Puota. Nuo Gendolfo atvykimo jis niekam nesirodė akyse.

Vieną rytą pabudę hobitai pamatė, jog laukas, plytintis į pietus nuo Bilbo paradinių durų, pristatytas palapinių ir paviljonų. Prie kelio kažkieno darbšti ranka iškirto krūmokšnius, padarė taką ir ten pat pastatė baltai nudažytus didžiulius var-tus. Trys hobitų šeimos, kurių žemės ribojosi su lauku, aikčiojo iš nuostabos ir mirė iš pavydo, o senasis Gaferas net nustojo vaizduoti dirbąs sode.

Palapinės dygo kaip grybai. Vienas paviljonas buvo toks didelis, kad į jį tilpo lauke augantis medis, kuris stovėjo prie didžiojo stalo galo. Ant jo šakų kabojo žibintai. Tačiau hobitams labiausiai patiko milžiniška virtuvė, pastatyta šiauriniame lauko kampe. Virėjai iš kiekvienos smuklės ir viešbučio

atvyko padėti šeimnininkauti nykštukams ir kitiems keistiems svetimšaliams, apsigyvenusiems Begende. Jaudulys kilo kaip ant mielių.

Ir tada trečiadienį, Puotos išvakarėse, subjuro oras. Visi hobitai nepaprastai susirūpino, bet pagaliau išaušo ketvirtadienio rytas. Patekėjo saulė, išsisklaidė debesys, suplazdėjo vėliavos, ir linksmybės prasidėjo.

Bilbas Beginsas tai vadino tik Puota, nors iš tikrųjų jis iškėlė didžiulę šventę, kurioje visos pramogos susiliejo į vieną. Buvo sukviesti visi aplinkui gyvenantys hobitai. Keli buvo netyčia užmiršti, bet kadangi jie vis tiek atėjo, tai niekas neįsižeidė. Daugelis svečių susirinko iš įvairių Grafystės vietų, o kai kurie net iš svečių šalių. Bilbas visus sutikinėjo pats (ir tuos, kurių niekas nekviėtė, bet kurie vis tiek atėjo). Jis kiekvienam dalino dovanas, beje, netrukus atsirado tokių, kurie išsmuko pro užpakalinius vartus ir vėl kaip niekur nieko atėjo prie pagrindinių, norėdami gauti dar dovanų. Hobitai savo gimtadienių proga mėgsta duoti kitiems dovanų, nors paprastai jos būna nebrangios ir nelabai reikalingos. Kadangi Hobitone ir Krantinėje kone kiekvieną dieną būdavo kieno nors gimtadienis, tai tų kraštų hobitai turėjo daug progų gauti nors vieną dovaną per savaitę, ir jiems niekada tai nepabosdavo.

Tačiau šįkart dovanos buvo tiesiog nuostabios. Jaunesni hobitai taip susižavėjo, kad beveik užmiršo vaišintis. Jiems teko puikūs ir stebuklingi žaisliukai, kurie jau prieš metus buvo užsakyti ir atgabenti iš Kalno ar net iš tolimojo Deilo: nykštukai pasistengė.

Kai visi svečiai suėjo į vidų, prasidėjo dainos, šokiai, muzika, žaidimai ir, savaime aišku, vaišės, kurias sudarė priešpiečiai, arbatėlė ir pietūs. Priešpiečiams ir arbatėlei svečiai suėjo į palapines, o nuo vienuolikos iki pusės septynių valgė ir gėrė kaip kas norėjo, kol prasidėjo fejerverkai.

Visais fejerverkais rūpinosi Gendalfas, nes jis ne tik viską suvežė, bet ir pats pagamino, norėdamas pagražinti dangų ugniniais piešiniais. Visos raketos, ugnies fontanai taip pat priklausė nuo jo. Fejerverką dar paįvairino įvairiausios petardos, šaudyklės, bengališkos ugnelės, kibirkštėlės, deglai, nyškutukų žvakės, elfų fontanai, šviečiantys goblinų šunys ir švytintys perkūnai. Visa tai buvo nuostabu ir didinga. Gendolfo meistriškumas augo kartu su amžiumi.

Danguje šaudė raketos, įgijusios žėrinčių paukščių pavidalus. Akimirksniu išaugdavo žali medžiai su juodų dūmų kamienais. Jų lapai staiga išsiskleisdavo, nukrisdavo nuo švytinčių šakų apstulbusiems hobitams prie pat nosies ir užgesę paskleisdavo malonų aromatą. Blizgančių drugelių fontanai pakildavo iki pat medžių, o spalvotos ugnies stulpai pavirsdavo ereliais. Griaudėjo raudonas perkūnas ir lijo geltonas lietūs. Sidabrinių strėlių miškas, lydimas kovos šūksnių, pakildavo į orą ir krisdavo atgal šnypšdamas kaip šimtas gyvačių. Fejerverką užbaigė paskutinė staigmena, skirta Bilbui ir, kaip Gendalfas buvo numatęs, visiškai apkvaišinusi hobitus: į orą pakilo didžiulis kalno formos dūmų kamuolys, kalno viršūnė pradėjo žėrėti ryškiai žalia šviesa ir iš jos išskrido raudonai auksinis drakonas – siaubingai tikras, tik mažesnis. Iš drakono nasrų plūdo ugnis, akys degė įtūžiu. Baisiai kaukdamas jis apsuko tris ratus ir leidosi vis žemiau. Visi hobitai skubiai pasilenkė, kai kurie net parkrito ant žemės. Drakonas prašvilpė svečiams virš galvų, persivertė ir su kurtinančiu triukšmu sprogo virš Krantinės.

– Tai signalas pietums, – pasigirdo Bilbo balsas.

Sumišimas ir baimė iš karto dingo, ir gulintys hobitai pašoko ant kojų. Nuostabūs pietūs teko kiekvienam, o ypatingieji svečiai valgė didžiausiame paviljone, kur augo medis. Ten susirinko šimtas keturiasdešimt keturi hobitai (ši skaičių hobitai

vadina „grosu“, tačiau žmones taip skaičiuoti neįprasta) iš šeimų, su kuriomis Bilbas ir Frodas giminiavosi, ir keli artimi bičiuliai (tokie kaip Gendalfas). Buvo galima pamatyti nemažai jaunų hobitų, vienų atėjusių į vaišes, kadangi tėvai niekada nedraudė jiems vieniems eiti į svečius, jeigu ten duodavo užkąsti, nes visi žino, kaip sunku išmaitinti augantį hobitą.

Puotoje dalyvavo Beginsai ir Šniukščiai, Tukai ir Brendibakai, netrūko ir Grabsų (Bilbo motušės giminių), ir Čapsų (giminių iš senojo Tuko pusės), taip pat Urvinių, Bolgerių, Diržinių, Barsukėnų, Labkūnių, Ragpūčių ir Didpėdžių. Kai kurie iš jų pagal giminystę Bilbui buvo devintas vanduo nuo kisieliaus, o kai kas apskritai nebuvo net matę Hobitono, nes gyveno tolimiausiuose Grafystės kampeliuose. Net Sakviliai-Beginsai nebuvo pamiršti: dalyvavo ir Otas, ir jo žmona Lobelija. Tiesa, jie nemėgo Bilbo ir neapkentė Frodo, tačiau auksiniu rašalu parašytas kvietimas atrodė taip puikiai, kad jie nusprendė ateiti dar ir dėl seniai garsėjančios Bilbo virtuvės.

Visi šimtas keturiasdešimt keturi svečiai tikėjosi puikiai pasivaikinti, tik prisibijojo šventinės šeimininko kalbos (o be jos negalima), nes Bilbui galėjo šauti į galvą ką nors padeklamuoti ar po kelių stiklinių alaus pradėti pasakoti apie savo absurdiškus nuotykius absurdiškoje kelionėje. Svečiai nenusivylė: ko nesuvalgė, tą išsinešė namo, todėl keletą savačių iš maisto pirklių niekas nieko nepirko, bet kadangi pirklių sandėliai buvo ištuštinti Bilbo, tai niekas nuostolių nepatyrė.

Pagaliau, kai dantys pradėjo kramtyti lėčiau, atėjo laikas Kalbai. Daugelis hobitų, kaip sakoma, „pasistiprino“ ir nusiėmė labai tolerantiškai. Taurėse – mėgstamas gėrimas, lėkštėse – mėgstamas valgis, dabar Bilbas gali kalbėti ką nori, o mes paklausysim ir paplosim.

– Mano brangieji giminės! – pradėjo Bilbas, pakildamas iš savo vietos.

– Tyliau! Tyliau! Tyliau! – ėmė šaukti hobitai ir susiformavęs choras, siekiantis tylos, niekaip negalėjo nurimti. Bilbas atsistojo ant kėdės po iliuminuotu medžiu. Žibintų šviesa krito ant jo besišypsančio veido, ir auksinės sagos spindėjo jo išsiuvinėtoje šilkinėje liemenėje. Visi matė jį stovintį, viena ranka mojuojantį, o kitą įsikišusį į kišenę.

– Mano mielieji Beginsai ir Šniukščiai, – vėl pradėjo Bilbas, – Tukai ir Brendibakai, Grabsai ir Čapsai, Urviniai ir Ragpūčiai, Diržiniai, Bolgeriai ir Labkūniai, Barsukėnai, taip pat mano mielieji Didpėdai...

– Didpėdžiai! – riktelėjo senstelėjęs hobitas iš paviljono kampo. Aišku, tai ir buvo Didpėdis: jo didžiulės, neįtikėtinai gauruotos pėdos puikavosi užkeltos ant stalo, kad visi galėtų jas matyti...

– ...Didpėdžiai, – pasitaisė Bilbas, – ir mano gerieji Sakviliai-Beginsai, kurie pagaliau atvyko į Begendą. Šiandien mano gimtadienis. Man šimtas vienuolika!

– Valio! Valio! Ilgiausių metų! – pradėjo šaukti hobitai ir būgnyti per stalus. Bilbas kalbėjo tokiu stiliumi, kurį jie mėgo: trumpai ir aiškiai.

– Aš tikiuosi, jog jums visiems taip linksma kaip ir man!

Kurtinantys plojimai. Šauksmai „Taip“ (ir „Ne“). Užgrojo rageliai ir trimitai, birbynės ir fleitos bei kiti muzikos instrumentai, kuriuos jaunieji hobitukai gavo dovanų. Sprogo šimtai muzikinių pliauškynių. Ant pliauškynių puikavosi užrašas „Deilas“, kurio hobitai negalėjo suprasti, bet visi sutiko, jog pliauškynės puikios. Kitame kampe jaunieji Tukai ir Brendibakai nusprendė, kad dėdė Bilbas jau baigė (nes jis pasakė viską, kas buvo reikalinga), todėl, improvizuotam orkestrui pritarant, ten prasidėjo šokiai. Everardas Tukas su Melilota Brendibak užlipo ant stalo ir su varpeliais rankose pradėjo šokti „Springlą“ – puikų, bet pernelyg energingą šokį.

Tačiau Bilbas dar nebaigė. Pačiupęs trimitą, jis tris kartus pratisai papūtė. Triukšmas sumažėjo.

– Aš jūsų ilgai negaišinsiu! – riktelėjo jis, ir vėl pasigirdo plojimai. – Aš sušaukiau jus čia turėdamas tikslą!

Paskutiniai Bilbo žodžiai padarė įspūdį, visi nutilo, o keli Tukai net pasiruošė klausyti.

– Tiksliau, turėdamas tris tikslus, – pasakė Bilbas. – Pirmiausia turiu pasakyti, jog su tokiais žaviais ir puikiais hobitais pragyventi šimtą vienuolika metų yra lengviau negu lengva.

Džiaugsmingas pritarimo ūžesys.

– Aš pusės jūsų nepažįstu nė pusės tiek, kiek norėčiau pažinti, o kitos pusės nemyliu nė pusės tiek, kiek esat verti!

Tai buvo netikėta ir sunkiai suprantama. Pasigirdo skysti plojimai, nes daugelis stengėsi suprasti, ar tai yra komplimentas.

– Antrasis mano tikslas – atšvęsti savo gimtadienį...

Ankstesnis pritariamas ūžesys.

– Ne, ne mano – MŪSŲ! Kadangi šiandien ne tik mano, bet ir mano įpėdinio bei sūnėno Frodo gimtadienis. Šiandien jis tampa pilnamečiu ir visateisiu Begendo savininku!

Keletas atsainių senių pliaukštelėjimų ir keletas jaunųjų šauksmų: „Frodas! Frodas!“ Sakviliai-Beginsai susiraukė ir pradėjo svarstyti, ką gali reikšti „visateisis Begendo savininkas“.

– Šiandien mums sukanka lygiai šimtas keturiasdešimt ketveri metai, lygiai tiek, kiek šiandien čia jūsų. Vienas, atsiprašau už pasakymą, grosas! – kalbėjo Bilbas.

Mirtina tyla. Daugelis, ypač Sakviliai-Beginsai, išižeidė supratę, jog yra pakviesti tik dėl apvalaus skaičiaus: „Vienas grosas. Fu, kaip vulgaru.“

– Be to, – šnekėjo toliau Bilbas, lyg nepastebėdamas svečių nepasitenkinimo, – šiandien mano atvykimo su statine į Es-garotą metinės. Tiesą sakant, tada mintis apie gimtadienį net

neatėjo man į galvą. Mat, kai tebesi penkiasdešimt vienerių, gimtadieniai neatrodo tokie svarbūs. Tiesa, tada puota buvo prašmatni, bet aš buvau peršalęs ir tegalėjau pasakyti: „Duošird dekoju jubs!“ Na, o dabar aš galiu ištarti teisingai: nuoširdžiai dėkoju, jog atėjote į mano mažą šventę!

Svečiai tylėjo, nusprendę, jog Bilbas tuoj prapliups daina ar eilėraščiu. Kodėl gi jis negalėtų dabar baigti, o jie išgertų už Bilbo Beginso sveikatą? Bet Bilbas nei dainavo, nei deklamavo. Jis mažumą atsikvėpė ir kalbėjo toliau:

– Ir trečias, paskutinis mano tikslas – noras paskelbti PRA-NEŠIMĄ! – Paskutinį žodį jis pasakė taip garsiai ir netikėtai, kad visi tiesiog sustingo. – Aš su liūdesiu pranešu, nors, kaip sakiau, šimtas vienuolika metų, praleistų su jumis, nieko nereikia, bet tai yra PABAIGA. Aš iškeliauju! Aš jus palieku! SUDIE!

Bilbas žengė nuo kėdės ir... išnyko. Staiga blykstelėjo akina šviesa, ir visi hobitai užsimerkė. Atsimerkę pamatė, jog Bilbo niekur nėra. Šimtas keturiasdešimt keturi apstulbinti hobitai netekę žado atsisėdo. Odas Didpėdis nukėlė kojas nuo stalo ir pradėjo dairytis. Tvyrojo mirtina tylą, kol po keleto gilių įkvėpimų visi Beginsai, Šniukščiai, Tukai, Brendibakai, Grabsai, Čapsai, Urviniai, Bolgeriai, Diržiniai, Barsukėnai, Labkūniai, Ragpūčiai ir Didpėdžiai pradėjo kalbėti vienu metu.

Visi sutiko su tuo, jog tai labai prasto skonio juokas ir šį nesusipratimą reikia kuo greičiau užgerti ir užkąsti. „Aš visą laiką sakiau, kad jis trenktas“, – girdėjosi iš visų pusių. Netgi beveik visi Tukai pasmerkė Bilbą. Tiesa, tuomet dar niekas nesusprato, kas įvyko iš tikrųjų, ir peikė prastą išdaigą.

Vienintelis senasis Roris Brendibakas tuo netikėjo. Nei garbingas amžius, nei ištaigingi valgiai nesumaišė jam proto, ir Roris pasakė savo marčiai Esmeraldai:

– Čia kažkas įtartina, brangioji. Manau, kad tas pakvaišęs Beginsas vėl kažkur išsinešdino. Senas kvailys! Bet ko gi mums jaudintis? Svarbu, kad vaisės pasiliko.

Ir jis garsiai paliepė Frodui atnešti dar vyno.

O Frodas buvo vienintelis, neištaręs nė žodžio. Jis tylėdamas sėdėjo prieš tuščią Bilbo kėdę, ignoruodamas pastabas ir klausimus. Frodas, žinoma, įvertino Bilbo išdaigą, nes apie ją žinojo iš anksto, ir vos susilaikė iš juoko, matydamas svečių pasipiktinimą bei nuostabą. Bet tuo pat metu Frodas skaudžiai suprato, jog jis ne juokais myli senąjį hobitą. Daugelis svečių gėrė ir valgė, aptarinėdami buvusias ir esamas Bilbo keistenybes, bet pasipiktinę Sakviliai-Beginsai jau buvo išėję. Frodas nebenorėjo turėti nieko bendro su Puota: liepęs atnešti vyno ir išgėręs taurę į Bilbo sveikatą, jis išsmuko iš palapinės.

Bilbas Beginsas, kalbėdamas svečiams, visą laiką čiupinėjo auksinį Žiedą savo kišenėje, magišką Žiedą, kurį slėpė jau daug metų. Žengdamas nuo kėdės, jis užsimovė Žiedą ant piršto, ir joks Hobitono hobitas niekada daugiau jo nebematė. Bilbas žvaliai grįžo į savo olą, su šypsena klausydamasis užesio palapinėje ir linksmybių kitose lauko vietose. Įėjęs į olą, Bilbas nusivilko savo šventinius drabužius, sulankstė šilkinę liemenę ir, atidžiai ją susukęs į rūkomąjį popierių, padėjo į stalčių. Tada greitai apsilvilko senus netvarkingus drabužius ir susijusė odiniu diržu. Prie diržo Bilbas prisisegė trumpą kardą aptriušusiose juodos odos makštyse. Iš naftaliniu pasmirdusio stalčiaus išsitraukė seną apsiaustą su gobtuvu, sulopytą, išblukusį, neišpėjamos spalvos, bet saugomą kaip brangų atminimą. Apsiaustas Bilbui buvo aiškiai per didelis. Tada Beginsas įėjo į savo kabinetą ir iš spintos išsiėmė paslaptingą rankraštį ir dar storą didžiulį voką. Paketas ir aplankas nukeliavo į netoliese stovinčią vieną jau puspilną dėžę, o į voką

hobitas įkišo savo auksinį Žiedą, gražiąją grandinėlę ir užantspaudavo, adresuodamas jį Frodui. Iš pradžių Bilbas voką padėjo ant židinio atbrailos, bet greitai čiupo jį ir įsigrūdo į kišenę. Tą akimirką atsidarė durys ir greitai žingsniu įėjo Gendalfas.

– Sveikas, – tarė Bilbas, – aš jau stebėjau, kodėl tavęs dar nematyti.

– Aš laimingas, jog MATAU tave, – atrėžė burtininkas ir atsisėdo į krėslą. – Dar norėjau persimesti su tavimi keletu žodelių. Tikiuosi, viskas vyksta pagal tavo planą?

– O kaipgi, – patvirtino Bilbas, – bet blykstelėjimo nereikėjo: net aš nustebau, o ką jau kalbėti apie kitus. Aišku, tavo darbas?

– Žinoma. Tu protingai daug metų saugojai Žiedą, ir man atrodė būtina kuo nors pridengti tavo išnykimą.

– Ir sugadinti mano pokštą. Tu labai mėgsti kištis į svetimus reikalus, – nusijuokė Bilbas.

– Per daug nesidžiauk savo pokštu. Tu, Bilbai, sukėlei visus hobitus ir davei Grafystei peno kalboms apie tai devynioms ar net devyniasdešimt devynioms dienoms. Ar tu dar ko nors sieksi? – paklausė Gendalfas.

– Taip. Man reikalingos atostogos, labai ilgos atostogos, kaip aš tau jau sakiau. Galbūt amžinos atostogos: aš nesitikiu čia sugrįžti. Galų gale kam man grįžti – esu viską sutvarkęs. Aš senstu, Gendalfai. Iš išorės nematyti, bet iš vidaus... „Gera išsilaikęs“, – purkštelėjo Bilbas, – bet jaučiuosi išskydęs kaip sviestas, per plonai užteptas ant duonos. Tai blogai. Reikia tuoj pat pakeisti gyvenimą.

Gendalfas rimtai žiūrėjo į hobitą.

– Taip, iš tikrųjų blogai, – susimąstęs tarė jis, – po viso šito tavo planas turbūt yra geriausias.

– Žinoma, tai jau nuspręsta. Aš noriu vėl pamatyti kalnus, Gendalfai, kalnus, o tada kur nors rasti vietelę poilsui. Pailsėti

tyloje ir ramybėje, be visokių giminaičių ir įkyrių draugų. Tikiuosi rasti vietą, kur galėčiau baigti savo Knygą, nes esu jau sukūręs ir gražią pabaigą jai: „jis laimingai gyveno iki pat mirties“.

Gendalfas šyptelėjo.

– Puiki pabaiga. Bet niekas tavo knygos neperskaitys.

– Kam reikės, tas perskaitys. Pavyzdžiui, Frodas jau perskaitė, nors ir be pabaigos. Tikiuosi, tu užmesi kartais akį ir į Frodą, gerai?

– Abi akis, nors ne tai svarbiausia.

– Jis, aišku, eitų kartu su manimi, jeigu paprašyčiau. Netgi pats siūlėsi, dar prieš Puotą. Tačiau prieš mirtį aš noriu kalnus ir laukines šalis pamatyti, o jis dar myli Grafystę – su miškais, laukais ir upeliais. Jis čia patogiai gyvens, nes aš viską palikau, išskyrus keletą niekniekių. Tikiuosi, Frodas bus laimingas, galėdamas pats šeiminkauti.

– Viską palikai, ir Žiedą taip pat? – paklausė Gendalfas. – Juk pats taip nusprendei, ar ne?

– Žinoma, viską, o... Žiedas... – sumikčiojo Bilbas.

– Kur Žiedas?

– Voke, jei nori žinoti, – nekantriai tarė hobitas, – ten, ant židinio. O ne! Štai, mano kišenėje! – Jis dvejojo. – Keistas dalykas, – sumurmėjo Bilbas, – kodėl gi jis negalėtų likti toje kišenėje?

Gendalfas vėl pažvelgė į Bilbą ir jo akyse kažkas blykstelėjo.

– Aš, tavim dėtas, Žiedą palikčiau, – tyliai pasakė burtininkas, – ar tu taip nenori?

– Pats nežinau. Dabar aš jau nebenoriu su juo skirtis. O koks tavo reikalas? – paklausė jis netikėtai pasikeitusiu balsu. Balsas tapo aštrus, įtarus ir susierzinęs. – Tu mane kamuoji su tuo Žiedu, bet nesirūpini kitais dalykais, kuriuos aš imu į kelionę.

– Ne, tačiau aš tavęs nekamuuju, – atsakė Gendalfas, – man reikia tiesos. Tai svarbu, Bilbai. Stebuklingi žiedai yra labai

klastingi, o tavo Žiedas, neslėpsiu, man ypač įdomus. Aš turiu žinoti, kur jis bus, jeigu tu vėl iškeliausi. Manau, jog tu jį jau per ilgai turi, ir, jei neklystu, tau, Bilbai, Žiedo nebereikės.

Bilbas paraudo ir metė piktą žvilgsnį į burtininką. Malonus hobito veidas tapo atšiaurus.

– Kodėl ne? – suriko jis. – Ir dar kartą, koks tavo reikalas? Su savo daiktais aš darau, ką noriu. O Žiedas mano. Aš radau jį. Jis atriedėjo pas mane.

– Žinoma, žinoma, – tarė Gendalfas, – bet nereikia jaudintis.

– Jei aš jaudinuosi, tai tik tu kaltas! Aš sakau, kad Žiedas mano. Mano! Mano mieliausias! Taip, mano mieliausias!

Burtininko veidas nepasikeitė, ir tik jo tamsių akių virpėjimas išdavė, jog jis sunerimo ir susirūpino.

– Žiedas jau buvo taip vadintas, – tyliai prakošė jis, – nors ir ne tu taip vadinai.

– Bet dabar aš taip vadinu. O kodėl ne? Net jeigu Golumas jį taip pat vadino, koks skirtumas? Žiedas ne jo, o mano! Mano! Ir aš jo niekam neatiduosiu!

Gendalfas atsistojo ir jo balsas tapo rūstus.

– Tu būsi kvailys, Bilbai, jeigu pasiliksi Žiedą, – tarė jis, – ir pateksi į baisią Žiedo valdžią. Palik jį, išsivaduok ir keliauk!

– Aš darysiu taip, kaip norėsiu, ir keliausiu, kada norėsiu! – užsispyręs kartojo Bilbas.

– Ramiau, ramiau, brangusis mano hobitai, – tarė Gendalfas. – Visą tavo gyvenimą mes buvome draugai, ir tu už daug ką man skolingas. Na, daryk, kaip žadėjai: trauk Žiedą!

– Vadinasi, ir tu užsigeidei mano Žiedo, – sušuko Bilbas. – Tai jau ne! Aš savo mieliausio tau neatiduosiu! – Hobito ranka sugniaužė kardo rankeną.

Gendolfo akys užsidedė.

– Juk aš irgi galiu prarasti kantrybę, – perspėjo jis. – Atsargiau, nes pamatysi Gendalfą Pilkąjį supykusį.